

завершення роботи над виставою продовжили своє самостійне творче життя.

У проєкті – на сцені і за її лаштунками – брало участь більше ста небайдужих людей: всі студенти робили свою роботу із задоволенням і натхненням, намагаючись виконати її якнайкраще.

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку. Підтвердженням ефективності впровадження постановок театралізованих мюзиклів в навчальний процес підготовки майбутніх учителів мистецтв є їхні позитивні результати фахової підготовки. А також їхня активна позиція мистецької просвіти, що проявляється в їхній подальшій професійній діяльності.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Житницький А. З. Драматургія масових театралізованих заходів. Навчальний посібник / А. З. Житницький Харків, ХДАК, 2004. 141 с.
2. Зайцев В. П. Режисура естради та масових видовищ: Навчальний посібник (2-е вид.) / В. П. Зайцев К. : Дакор, 2006. 252 с.
3. Коваленко Є. І., Белкіна Н. І. Історія зарубіжної педагогіки: Хрестоматія: Навчальний посібник / Уклад. і автори вступних статей Є. І. Коваленко, Н. І. Белкіна. Заг. ред. Є. І. Коваленко. К. : Цент навчальної літератури, 2006. С. 101–155.

REFERENCES

1. Lyubina, A. Z. (2004). *Dramaturhiya masovykh teatral'nykh podiy*. [Dramaturgy of massive theatrical events]. Kharkiv.
2. Zaitsev, V. P. (2006). *Dovidnyk eskiziv ta masovykh pam'yatok: Navchal'nyy posibnyk (2-y vyd.)*. [Directory of pops and mass sights: Training manual (2nd species.)]. Kiev.
3. Kovalenko, Ye. I., Belkina, N. I. *Istoriya zarubizhnoyi pedahohiky*. [History of foreign pedagogy]. Kiev.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

БАБЕНКО Леонід Вікторович – кандидат педагогічних наук, професор, професор кафедри образотворчого мистецтва та дизайну Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: удосконалення навчально-виховного процесу у вищій школі.

БАБЕНКО Андрій Леонідович – кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри теорії та методики олімпійського і професійного спорту Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: удосконалення навчально-виховного процесу у вищій школі.

ГАЙДАЙ Лариса Володимирівна – старший викладач кафедри музичного мистецтва та методики музичного виховання Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: удосконалення навчально-виховного процесу у вищій школі.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

BABENKO Leonid Viktorovich – Candidate of Pedagogic Sciences, Professor of the Department of Fine Arts and Design of the Centralukrainian State Volodymyr Vynnychenko Pedagogic State University.

Circle of scientific interests: improvement of educational process in high school.

BABENKO Andrew Leonidovich – Candidate of Pedagogic Sciences, Senior Lecturer of the Department of Theory and Methods of Olympic and Professional Sports of the Centralukrainian State Volodymyr Vynnychenko Pedagogic State University.

Circle of scientific interests: improvement of educational process in high school.

HADAID Larysa Volodymyrivna – Senior Lecturer of the Department of Musical Art and Methods of Musical Education of the Centralukrainian State Volodymyr Vynnychenko Pedagogic State University.

Circle of scientific interests: improvement of educational process in high school.

Стаття надійшла до редакції 07.04.2021 р.

УДК 78.03(477); 37.036

DOI: 10.36550/2415-7988-2021-1-195-55-60

БЕЛІКОВА Валентина Венедиктівна –

кандидат мистецтвознавства, член Спілки композиторів України, заслужений працівник культури України, доцент, доцент кафедри музикознавства, інструментального та хореографічного навчання Криворізького державного педагогічного університету
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1151-7753>
e-mail: etb@ukr.net

ЗНАЧУЩІСТЬ КОМПОЗИТОРСЬКОЇ ТА КОНЦЕРТНО-ВИКОНАВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ М. В. ЛИСЕНКА У ФОРМУВАННІ МУЗИЧНО-КУЛЬТУРНОГО КОНТЕКСТУ УКРАЇНИ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Загальна українська культура у роки другої половини XIX століття виходить на новий якісний рівень свого

розвитку. У цей період творила ціла плеяда видатних літераторів, художників і музикантів, діяльність яких була направлена на процеси національно-культурного

відродження суспільства, пов'язаного з національно-визвольним рухом в країні. За такого підходу вивчення композиторської та концертно-виконавської діяльності М. В. Лисенка у формуванні музично-культурного контексту в Україні є актуальним і своєчасним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Композиторську та концертно-виконавську діяльність М. В. Лисенка досліджували вітчизняні та зарубіжні науковці, з-поміж яких: П. Арсенич, А. Калениченко, Н. Кашкадамова, Л. Корній, С. Лісецький, А. Ольховський, А. Рудницький, В. Уманець, Б. Фільц. Тематика нашого дослідження доповнює та розширює попередні наукові розвідки та уможливорює узагальнення композиторської та концертно-виконавської діяльності М. В. Лисенка.

Мета статті полягає у дослідженні та узагальненні композиторської та концертно-виконавської діяльності М. В. Лисенка у формуванні музично-культурного контексту України.

Виклад основного матеріалу дослідження. У музичному мистецтві значного поширення набуває Романтизм (франц. – *romantisme*) – напрям, що виник у європейській літературі й мистецтві наприкінці XVIII століття і проіснував майже до кінця XIX століття. Його представники боролися проти канонів класицизму, висували на перший план інтереси особистості та її почуття.

У своїй творчості вони використовували історичні та народно-поетичні теми. Романтизм в літературі та музичному мистецтві був наповнений оптимізмом, прагненням показати в яскравих художніх образах високе призначення людини.

У різних країнах світу Романтизм мав свою національну специфіку. Певна особливість виявилася і в українському культурному романтизмі. Як відзначає доктор мистецтвознавства Л. Корній, його специфіка ще не визначена [4], хоча особливості його у самому загальному плані в українській музиці XIX століття яскраво виявилися у національному чиннику. Українські композитори XIX століття у своїх творах досягли виразної самобутності за рахунок використання національного музичного фольклору [1, с. 120–146].

Висвітлюючи Романтизм як художній напрям світового рівня, необхідно сказати про те, що основою Романтизму в цьому відношенні були ідеї Ж. Ж. Руссо, який надав перевагу почуттям у внутрішньому житті людини і в суспільному бутті також.

У суспільно-історичному плані

зародження Романтизму пов'язано з реакцією людської свідомості на бурхливі історичні події кінця XVIII ст. – першої половини XIX ст., а саме:

– Велику французьку революцію (1789–1794 рр.), диктатуру Наполеона;

– реставрацію та Віденський конгрес 1814–1815 рр.;

– революційні події 1820-х, 1830-х, 1844-х рр.

Світоглядні відмінності між романтиками зумовлювалися їх ставленням до цих складних подій. Можна з впевненістю сказати, що Романтизм виник в наслідок зростання національної свідомості в суспільстві та активізації національно-визвольної боротьби. Виникнення Романтизму в різних видах мистецтва зумовлено не тільки суспільно-історичними подіями, а й еволюцією художнього мислення та образної системи музичного твору [1, с. 120–146].

Розглядаючи функціонування Романтизму періоду років кінця XIX століття – початку XX століття в Україні, необхідно підкреслити те, що музично-стильова еволюція Романтизму в країні у своєму кульмінаційному етапі припала на творчість видатного українського композитора **Миколи Віталійовича Лисенка (1842–1912 рр.)**. Останню думку розкриємо повніше.

Дитячі роки Миколи Лисенка були проведені в колі сім'ї Булюбашів, де хлопчик вперше почув звучання українських музичних інструментів (сім'я Булюбашів мала оркестр), де шанували й любили українську мову і українську народну пісню, що були фундаментом у формуванні української національної культури майбутнього композитора.

У наступні роки навчання у Харківській гімназії М. Лисенко одразу ж проявив себе як активний учасник музичного життя гімназії і міста. Його постійно запрошували на музичні вечори в гімназії та до музичних салонів київської інтелігенції. Будучи людиною відкритою і комунікабельною, юнак любив поспілкуватися зі слухачами концертів, обговорити з ними питання культури та розвитку музичного мистецтва.

Переїхавши до Києва у 1860 році, М. Лисенко активно включився у музичне життя міста, часто виступав із сольними фортепіанними концертами, виконуючи популярні твори композиторів-класиків, що користувалися великим попитом в країнах Західної Європи. На таких концертах Лисенко виконував твори Л. Бетховена (Третій фортепіанний концерт, парафраза Верді-Ліста «Ріголетто»). Разом із піаністками Клейбель і Критською юнак виконав Концерт Й. С. Баха для трьох фортепіано з оркестром. Крім цього

Лисенко звертався до ансамблевих творів, виконуючи в них партію фортепіано. Так партія фортепіано була виконана в тріо Райсгера, квінтеті і септеті популярного у ті часи австрійського композитора Й. Гумеля.

Знайомство зі слухачами його концертів, постійні бесіди з ними з питань музичної культури підштовхнули М. Лисенка до думки про те, що його музичний талант і музичні здібності можуть стати у нагоді його майбутньої діяльності. Усвідомлюючи політичні й економічні умови тогочасної України, М. Лисенко сповнений бажанням працювати на ниві громадської діяльності зрозумів, що для його особистого самоствердження необхідно стати музикантом високої кваліфікації. Останнє вимагало від нього високої професійної освіти. У 1867 році М. Лисенко їде до Лейпцизької консерваторії [3, с. 468]. Можна сказати, що саме так закінчився перший період розвитку його внутрішньо-потенційних сил (за Чаплигіним). М. Лисенко вступив до Лейпцизької консерваторії.

Незважаючи на велику завантаженість у роки навчання в консерваторії, М. Лисенко залишався потенційно творчою і активною людиною. Вже в студентські роки він встиг зробити багато корисного для пропаганди українського музичного мистецтва в Європі. Музичні знання, музичні здібності та висока потенційна активність Лисенка дозволили йому бути одним із кращих учнів студентської молоді Лейпцизької консерваторії. Він мав можливість брати участь у відкритих публічних концертах у різних містах Західної Європи. Так, у 1867 році юнак взяв участь у відкритому концерті у Празі, а наступного 1868 року виступив на концерті у Лейпцигу. На таких концертах Лисенко виконував українські народні пісні у власних обробках.

По закінченню першого курсу консерваторії Лисенко виконав II-у і III-ю частини фортепіанного концерту Мі-бемоль-мажор Л. Бетховена. Оркестром керував один із видатних музикантів I-ї половини XIX століття, добре відомий в Німеччині диригент та педагог І. Мошелес.

У 1869 році по закінченню консерваторії, під час свого випускного екзамену Лисенко виконав I-у частину IV фортепіанного концерту Соль-мажор Л. Бетховена, каденція для якого була утворена самим М. Лисенком, за що він отримав високу оцінку від екзаменаційної комісії [3].

У свідоцтві про закінчення консерваторії було написано: «Пан Лисенко при своїй зразковій старанності й чудовому таланті досяг блискучих успіхів і є піаністом, віртуозна техніка якого значно виходить за межі того,

що звичайно вимагається від учнів» [3, с. 470].

Численні концерти М. Лисенка одразу ж привернули увагу слухачів до високої виконавської майстерності молодого українського музиканта.

По закінченню Лейпцизької консерваторії у 1869 році М. Лисенко був уже добре відомою особистістю в Європейських країнах, де високо шанували виконавське мистецтво та композиторську творчість музиканта.

Повернувшись до Києва, М. Лисенко одразу ж поновив свої музичні концерти. З 1870 року він уже виступав у залі Дворянського зібрання (нині Київська державна філармонія) у новому якісному статусі як піаніст високого професійного рівня [3, с. 470].

Починаючи з 1870 року М. Лисенко постійно виступає зі своїми концертами. Лисенко виконував твори композиторів-класиків (Л. Бетховена), п'єси композиторів-романтиків (Ф. Мендельсона, Ф. Ліста, Ф. Шопена, Ф. Шуберта, Р. Шумана), пропонував свої музичні твори слухачам хорової музики. Під його керівництвом слухачі почули віночок українських народних пісень. Як підкреслює Н. Кашкадамова, перед киянами вже виступав не музикант-аматор, а піаніст-фахівець. «Для киян це було новим соціальним явищем» [3, с. 470].

Програми своїх концертних виступів М. Лисенко складав заздалегідь. Він все частіше поєднував у концертах фортепіанну і хорову музику. Якщо концерт мав два відділення, то у першому відділенні виконувалися твори західноєвропейських композиторів-класиків, а у другому – твори українських композиторів, обробки українських народних пісень, виконані М. Лисенком. Завдяки такій будові концертної програми відбувалося справжнє вживання слухачів в інтонаційну сферу творів композиторів Західної Європи (класичну музику) та у творчо-емоційну палітру українських народних пісень [3, с. 414–427].

Підкреслимо, що на концерти М. Лисенка приїздили не тільки кияни, а й слухачі з української провінції. Відчувши зацікавленість музичними концертами слухачів з інших українських міст, Лисенко почав виїжджати зі своїми концертами у різні українські міста. Його концерти слухали в Полтаві, Катеринославі, Чернігові. Концертні поїздки стали підґрунтям для влаштування нових гастрольних подорожей з хоровим колективом у наступному 1892-му, 1893-му, 1897-му, 1899-му, 1902-му роках [3, с. 472].

Багатогранна активна діяльність М. Лисенка стала прикладом для багатьох молодих

музикантів, які постійно були біля композитора. Активність Лисенка була зумовлена складними обставинами тієї історичної доби.

В умовах бездержавності українська еліта, до якої належав великий композитор, ставила перед собою складні завдання національно-культурного відродження та пробудження самосвідомості українського народу. Як відзначав С. Людкевич, Лисенко мав «високогуманну суспільну душу». Життєвим кредо Лисенка було служіння своїй Батьківщині, про що свідчать слова самого композитора: «Не моє особисте я мені любе в моїх роботах, бо я освічений собі чоловік і перейнятий глибокою ідеєю добра до моєї вітчизни, роблю й працюю на користь їй» [3, с. 472].

М. Лисенко, як активна людина з високою відповідальністю, завжди притягував до себе широке коло людей. Це були не тільки музиканти, а й літератори, актори, видатні українські державні й культурні діячі: Б. Грінченко, М. Грушевський, М. Заньковецька, М. Драгоманов, М. Кропивницький, П. Куліш, Леся Українка, І. Нечуй-Левицький, М. Садовський, М. Старицький, П. Чубинський та багато інших.

М. Лисенко мав дружні стосунки з діячами культури як Східної, так і Західної України. Про це свідчать його листи до О. Барвінського, А. Вахнянина, Ф. Колесси, С. Людкевича, О. Нижанківського, І. Франка. В одному з листів до О. Барвінського (1869 року), М. Лисенко писав: «Я тієї думки, що нам, своїм кровним людям, однієї матері дітям, не варто, не личить роз'єднуватися, але скуплятися як найміцніше» [2, с. 252].

Лисенко листувався з російськими музикантами (П. Чайковським), діячами культури з Чехії (Л. Кубою, Л. Прохазкою), Хорватії (Ф. Кугачем), Болгарії (І. Шишмановим), Франції (композитором і фольклористом Ж. Тьерсо). Після останнього хорового концерту, який відбувся у 1902 році популярність М. Лисенка як видатного українського композитора, піаніста, диригента та громадського діяча зростала постійно. І вже було зрозуміло, що значення музично-творчої діяльності М. Лисенка для України та її культури було надзвичайним.

У наступному 1903 році українська музична громада усього Києва разом із «Літературно-артистичним товариством» організували вшанування М. Лисенка з нагоди 35-річчя творчої діяльності композитора. Цей захід, як підкреслює Л. Корній, «набув розголосу по всій Україні» [2, с. 272–275]. Вшанування композитора відбулося у Києві, в Галичині, на Буковині. Ювілей композитора

перетворився у всеукраїнське свято [2, с. 272–275].

Музичне життя в Україні в кінці XIX століття значно посилюється. Поряд з музичними концертами в салонах міської еліти поширюється домашнє музикування в домах столичної інтелігенції. Вчителями музики для домашнього навчання обиралися музиканти-аматори, вчителі музики й композитори.

У Харкові в родині професора П. І. Сокальського був інструментальний ансамбль, який складався із скрипки, альту, віолончелі й фортепіано. В ансамблі грали три сини Сокальського та їх студентські друзі. Для цього ансамбля утворювалися перші особисті композиції і виконувалися на таких вечорах.

Недільні музичні концерти проводилися і в сім'ї Й. Вільчика (вчителя з фортепіано). Аматорські музикування відбувалися і в сім'ї відомого піаніста-професіонала Н. Дмитрієва.

У цей період значно поширювалася й камерна музика, яка успішно виконувалася в концертах попечителя харківської гімназії князя Ф. Г. Галіцина. На перелічених концертах часто виступав і сам М. Лисенко.

Зазначимо, що музичні концерти проводилися в різних навчальних закладах Києва та Харкова, у приватних пансіонах, гімназіях, інститутах шляхетних дівчат, ліцеях, університетах. Ініціаторами таких музичних вечорів були вчителі музики, такі як: І. Вітковський, І. Лозинський (Харків), Й. Витвицький, А. Паночіні (Київ), І. Телеско (Одеса). У музичних концертах брали участь місцеві музиканти та відомі в ті часи музичні гастролери. На таких концертах можна було почути гру бельгійського віолончеліста Ф. Серве, шведську співачку Ніччен-Саломон, польського скрипаля Апполінарія Контського та інших музикантів.

Знатною подією для любителів музики були концерти Ф. Ліста, який знайомив слухачів зі своїми музичними творами та п'єсами західноєвропейських композиторів (Л. Бетховена, Ф. Мендельсона, Ф. Шуберта) та інших авторів.

Відомими українськими музикантами, які популяризували західноєвропейську та вітчизняну музику були піаністи Т. Шпаковський, Т. Безуглий. Але з роками проводити музичні концерти було дуже важко. У Росії діяли два царські укази (Валуєвський і Єлисейський). Згідно цих указів заборонялися влаштовувати музичні вечори, співати вокально-хорові твори. Цензура забороняла виконувати твори, якщо передбачалося виконувати українські слова.

Активним сучасником тогочасних музичних концертів був і М. Лисенко. Його хорові концерти з участю студентського хору

Київського університету мали не тільки функцію пропаганди українського музичного мистецтва, а й дієвого значення у становленні національно-культурного відродження українського народу.

Можна сказати, що творчий потенціал М. Лисенка впливав на інших послідовників музичних концертів. Так у Харкові працював хорівий колектив під керівництвом П. Годовського, який об'їздив майже увесь південь України, відвідав Варшаву, Тифліс, де високо цінували українську музичну творчість у різноманітних її проявах.

Підтримка активізації музично-концертного життя в Україні мала діяльність «Імператорського російського музичного товариства». Активістами цього товариства були відомі російські музиканти: брати Рубінштейни (Антон і Микола), О. Даргомизький, Д. Стасов, П. Чайковський. Вони організовували музичні концерти, конкурси для молодих музикантів. Пізніше такі відділення РМТ були відкриті в 1863 році в Харкові, Катеринославі, Миколаєві, Одесі, Полтаві, Херсоні. Негативним моментом діяльності цього товариства було не використання в концертних програмах музичних творів українських композиторів.

На Західній Україні тематика подібних музичних концертів була проїнята пам'яттю творчої діяльності Т. Шевченка. Музичні концерти проводилися в Перемишлі, Львові. У цих концертах вперше прозвучала кантата Лисенка «Заповіт», яка була написана на замовлення галичан. Як підкреслювала у свій час відома в країні музикознавиця М. П. Загайкевич, Шевченківські концерти стали яскравим, масовим явищем і галицька реакційна верхівка вже не могла зупинити вияв глибокої шани українців до творчості великого поета [3, с. 465–507].

У роках другої половини XIX століття у містах Наддніпрянської України були відкриті російські оперні театри у Харкові (1874 р.), в Одесі (1880 р.). Діяльність оперних театрів розвивалась під впливом тих же традицій і тенденцій, яких дотримувалися в театрах Петербурга й Москви.

У 90-х роках XIX століття в Україні гастролювали такі відомі співаки, як: О. Мішуга (Київ), Ф. Шаляпін, Л. Собінов (Одеса).

Особливою подією для слухачів Харкова була постановка в оперному театрі опери М. Лисенка «Різдвяна ніч». Постановка опери була здійснена відомим диригентом і критиком А. Пальчинським і пройшла з великим успіхом.

Початок XX століття був дуже активним для М. Лисенка. Він продовжує

організувати музичні концерти, але несподівана смерть його дружини, Ольги Антонівни Липської (1900 р.) затьмарила його життя, яке набуло тепер іншої окраси. У своїх листах до друзів він писав: «Я їй дуже багатим зобов'язаний, вона справжня героїня-жінка... Мою ідею служіння Вітчизні вона всією душею сприйняла і допомагала, як ніхто» [3, с. 465].

Особисте горе не зламало композитора. Його активність стала нібито сильнішою. У 1903 році музикант узяв участь у концерті присвяченому відкриттю пам'ятника І. П. Котляревському в Полтаві.

Громадськість Києва відносила до М. Лисенка з великою пошаною і високо цінувала його творчу діяльність як для столиці країни, так і всієї культури України.

У 1903 році українська інтелігенція разом із Літературно-артистичним товариством організувала вшанування М. Лисенка з нагоди 35-річчя його творчої діяльності [3, с. 465–507].

Не дивлячись на постійні переслідування, М. Лисенко продовжує активно працювати. На творчій полиці композитора з'являються твори «Вічний революціонер» на слова І. Франка, «Гей, за наш рідний край» на слова В. Самійленка, «Три моменти» на слова О. Олеса. У 900-х роках М. Лисенко створив декілька духовних хорів («Херувимська»). У 1910 році був написаний хор «Давидів псалом» на текст Т. Шевченка.

До останніх днів М. Лисенко продовжував свою музичну, громадську діяльність, готував відзначення 50-тих роковин від дня смерті Т. Шевченка у Києві, але цей концерт вирішили провести у Москві. «Москва побачила, – писав драматург і актор В. Овчинников, – які спроможності має Україна для утворення власної культури, якими мистецькими скарбами вона володіє» [3, с. 274].

Музично-творча діяльність Миколи Віталійовича Лисенка заклала ґрунт для розвитку української музичної культури наступних років XX століття. Він підняв українське музичне мистецтво на високий художній та професійний рівень, відкрив нові перспективи його розвитку.

С. Людкевич не випадково назвав М. Лисенка «національним романтиком у музиці» [3, с. 405]. Адже особливості музичної мови Лисенка, такі, як: яскрава образна виразність, характерна індивідуалізація ліричних образів, емоційна насиченість музики наповнена героїчними, епіко-драматичними інтонаціями, відтворення в музичних творах життєвих історичних подій, переплетіння музичних тем створює

єдину цілісність усієї музичної структури твору, опора на український музичний фольклор – все це засвідчує високу професійну майстерність музиканта-композитора М. Лисенка.

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку. Висвітлюючи значимість творчого обдарування М. Лисенка, його внесок у розвиток української і світової музикології, можна сміливо використовувати термін «уперше», що справедливо відноситься до діяльності М. Лисенка як засновника національної композиторської школи, яскравого фортепіанного виконавця тогочасного періоду, організатора всесвітньовідомих хорових концертів – гастролей, що мали непересічне значення для розвитку української музичної культури в Україні та всесвітньому полікультурному просторі.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Белікова В. В. Історія української музики : [Навчальний посібник] / В. В. Белікова: МОНМС України. Кривий Ріг: Видавничий дім, 2011. 372 с.
2. Калениченко А. П. Лисенко у світовій музичній культурі / А. П. Калениченко // Музика. 2013. №1. С. 36–39.
3. Кашкадамова Н. Історія фортепіанного мистецтва. XIX століття: [Підручник] / Н. Б. Кашкадамова. Тернопіль: АСТОН, 2006. 608 с.
4. Корній Л. Історія української музики. Частина третя. XIX ст. / Л. П. Корній. Київ – Нью-Йорк: Видавництво М. П. Коць, 2001. 480 с.
5. Советский энциклопедический словарь / Гл. ред. А. М. Прохоров. 3-е изд. М.: Сов. энциклопедия, 1985. 1600 с.

УДК 378.091.0113-051:78:7

DOI: 10.36550/2415-7988-2021-1-195-60-66

БУЗОВА Олена Дмитрівна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії та методики викладання мистецьких дисциплін Бердянського державного педагогічного університету
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9736-5721>
e-mail: e.d.buzova@gmail.com

БОЯР Олексій Сергійович – асистент кафедри музичного мистецтва Київського національного університету культури і мистецтв
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8244-2723>
e-mail: e.d.buzova@gmail.com

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ОСОБИСТІСНИХ ЯКОСТЕЙ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИКИ ЗАСОБАМИ КОМПЛЕКСНОЇ ВЗАМОДІЇ МИСТЕЦТВ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Нові виклики та завдання, які пов'язані з реформуванням освітньої галузі в Україні ставлять питання реалізації нових методів та прийомів, педагогічного переосмислення фундаментальних та загальнохудожніх знань і вмій у процесі навчання.

Професійно-особистісні якості майбутніх учителів створюють систему уявлень, ідей, понять, концепцій щодо розвитку особистості під час фахової підготовки і музично-педагогічної діяльності.

Особистість учителя, вважають дослідники, окрім сукупністю складових

REFERENCES

1. Belikova, V. V. (2011). *Istoriya ukrayins'koyi muzyky*. [History of Ukrainian music]. Kryvyi Rih.
2. Kalenichenko, A. P. (2013). *Lysenko u svitoviy muzychniy kul'turi*. [Lysenko in world music culture]. Moscow.
3. Kashkadamova, N. (2006). *Istoriya fortepianoho mystetstva. KHIKH stolittya*. [History of piano art. XIX century]. Ternopil.
4. Korniy, L. (2001). *Istoriya ukrayins'koyi muzyky. Chastyna tretya*. [History of Ukrainian music. Part three. XIX century]. Kyiv-New York.
5. *Sovet'skyu éntsyklopedycheskyu slovar'*. (1985). [Soviet encyclopedic dictionary]. Moscow.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

БЕЛІКОВА Валентина Венедиктівна – кандидат мистецтвознавства, член Спілки композиторів України, заслужений працівник культури України, доцент кафедри музикознавства, інструментального та хореографічного навчання Криворізького державного педагогічного університету.

Наукові інтереси: вивчення проблем музики та сценічного мистецтва в Україні.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

BELIKOVA Valentina Venediktivna – Candidate of Art History, member of the Union of Composers of Ukraine, Honored Worker of Culture of Ukraine, KryvyiRih State Pedagogical University Associate Professor of Musicology, Instrumental and Choreographic Training.

Circle of scientific interests: studying the problems of music and performing arts in Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 18.04.2021 р.